

6. About private detective activity: Draft Law of Ukraine dated 05.04.2000 № 5237. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=8121 (date of application: 12.02.2019). [in Ukrainian].
7. About Private Detective Activity: Draft Law of Ukraine dated 04.07.2004 № 5380. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=17748 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
8. On Private Detective Activity: Draft Law of Ukraine dated 01.07.2004 № 5380-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=18584 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
9. About private detective activity: Draft Law of Ukraine dated 25.02.2008 № 2120. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=31814 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
10. About Private Detective (Investigative) Activity: Draft Law of Ukraine dated 12.04.2010 № 6288. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=37435 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
11. About Private Detective (Investigative) Activity: Draft Law of Ukraine dated 13.12.2012 № 1093. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=45071 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
12. On Private Detective (Investigation) Activity: Draft Law of Ukraine dated 28.12.2015 № 3726. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=57580 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
13. About private detective (search) activity: Draft Law of Ukraine dated 08.02.2019 № 10024. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=65453 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
14. On Private Detective (Investigative) Activity: Draft Law of Ukraine dated 12.09.2019 № 1228. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=66600 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
15. On detective services activities: Draft Law of Ukraine dated 20.09.2019 № 1228-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66919 (accessed 02.12.2019). [in Ukrainian].
16. Criminal Procedure Code of Ukraine of 13.04.2012 № 4651-VI. Updated: 28.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/4651-17> (accessed: 02.12.2019). [in Ukrainian].
17. On search-and-search activity: Law of Ukraine of 18.02.1992 № 2135-XII. Updated: 28.11.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (accessed: 02.12.2019). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 30.12.2019

УДК 681.3.06

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.21>

*Бурян Олександр Андрійович,
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
та адміністративного права
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
e-mail: max.yarmol@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3066-4425>*

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНОМУ ЖИТТІ ДЕРЖАВИ ЯК ЗАГРОЗА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті проведено дослідження шляхів використання спеціальних інформаційних технологій в духовно-релігійному житті держави, як загроза для національної безпеки України. Розглянуто основні напрями національної безпеки через призму духовно-релігійної складової та визначено їх основні об'єкти. Автором звернуто увагу на духовно-релігійний суверенітет нації та зроблено висновок, що посягання на державний суверенітет у духовно-релігійній сфері призводить до загальної дестабілізації в країні.

Акцентовано особливу увагу на міжконфесійних конфліктах як значної загрози духовно-релігійної складової національної безпеки держави та проаналізовано причини цих конфліктів. Встановлено, що значний вплив на духовно-релігійну складову національної безпеки держави здійснює деструктивна діяльність закордонних клерикальних центрів, що являють собою іноземні релігійні об'єднання, діяльність яких супроводжується розробкою механізму неправомірного втручання у внутрішні справи держави. Визначено та проаналізовано основні загрози, які потенційно можуть становити деструктивну діяльність закордонних клерикальних центрів.

З'ясовано, що на сьогодні в Україні набрав сили бурхливий процес творення нової моделі релігійно-церковного буття та акцентовано увагу на інтеграцію України у світовий соціокультурний простір.

Встановлено, що особливу небезпеку для національної державності України становить активне використання осередків неокультів спецслужбами іноземних держав та іншими закордонними організаціями для створення механізму втручання у справи нашої держави. У зв'язку з цим розглянуто основні загрози національній безпеці України від деструктивної діяльності неокультів та здійснено аналіз світового досвіду державно-церковних відносин. Зроблено

висновок, що для України найбільш корисним є досвід державно-церковних відносин таких іноземних держав як: Німеччина, Австрія, Італія, Іспанія, Бельгія, Литва та інші.

Ключові слова: духовно-релігійна сфера, нетрадиційні релігійні культури, неокульт, міжконфесійний конфлікт, національна безпека.

Buran O. USING OF THE SPECIAL INFORMATION TECHNOLOGIES IN RELIGIOUS LIFE OF STATE AS A THREAT OF UKRAINE'S NATIONAL SECURITY

The article examines ways of using special information technologies in the spiritual and religious life of the state as a threat to the national security of Ukraine. The main directions of national security are examined through the prism of the spiritual and religious component and their main objects are defined. The spiritual and religious sovereignty of the nation was pointed out and it was concluded that encroachment on state sovereignty in the spiritual and religious sphere leads to general destabilization in the country.

Attention is drawn to interfaith conflicts as a significant threat to the spiritual and religious component of the national security of the state and the causes of these conflicts are analyzed. It is established that a significant influence on the spiritual and religious component of the national security of the state is exerted by the destructive activity of foreign clerical centers, which are foreign religious associations, whose activities are accompanied by the development of a mechanism of interference in the internal affairs of the state. The main threats that could constitute a destructive activity of foreign clerical centers have been identified and analyzed.

It has been found out that today the process of creation of a new model of religious and ecclesiastical life has started in Ukraine and the attention is paid to the integration of Ukraine into the world socio-cultural space.

It is established that the special danger for the national statehood of Ukraine is the use of neoculture centers by special services of foreign states and other foreign organizations to create a mechanism of intervention in the affairs of our state. In this connection, the main threats to the national security of Ukraine from the destructive activity of the neo-occult are considered and the world experience of state-church relations is analyzed. It is concluded that the experience of state-church relations of such states as: Germany, Austria, Italy, Spain, Belgium, Lithuania and others is most useful for Ukraine.

Key words: spiritual and religious sphere, non-traditional religious cults, neo-cult, inter-confessional conflict, national security.

Постановка проблеми. В сьогоденні, релігійний фактор активно використовується у ході вирішення внутрішньо- та зовнішньополітичних проблем ряду провідних держав світу. Так, шляхом поширення впливу релігійних центрів на території інших країн, вирішується ряд питань дипломатичного, політичного, культурного та економічного характеру.

Разом з тим, вказаний вплив релігійних центрів може бути використано у деструктивних цілях з метою дестабілізації суспільно-політичного життя в країні. Саме тому, вплив релігійного фактору на суспільство повинен бути розглянутий більш детально. Таким чином, існує необхідність аналізу ролі релігійного фактору у сфері забезпечення національних інтересів та національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження загроз національній безпеці України в духовно-релігійному житті проводили наступні вчені: В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, С. В. Сьомій, Є. В. Ліхтенштейн та ін. В. В. Остроухов глибоко дослідив проблему загроз та викликів у духовно-релігійному житті України у контексті інформаційної безпеки держави, С. В. Сьомій – проблематику функціонування неокультів на території України.

Наявність значної кількості актуальних досліджень та наявність тенденції до змін у духовно-релігійному житті держави вимагає постійного вивчення та аналізу.

Мета статті – проаналізувати основні поняття, тенденції та особливості розвитку духовно-релігійного життя держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Духовно-релігійна сфера національних інтересів безпосередньо пов'язана з дією механізмів самозбереження нації, держави та зі створенням максимально сприятливих умов для її цивілізованого розвитку. Необхідною умовою розбудови демократичної держави є те, що національні інтереси, особливо у духовно-релігійній сфері, повинні визначатися виключно волевиявленням народу безпосередньо або через вищі інституції державної влади. При цьому визначальним є принцип відокремлення церкви від держави як важлива конституційна демократична засада взаємовідносин держави і релігійних організацій, умова та гарантія свободи совісті, а саме – повна секуляризація державно-правових відносин та звільнення усіх сфер, що знаходяться у компетенції держави, від регулятивно-санкціонуючої ролі релігії та церкви. Підґрунтям цього принципу є невтручання держави, її органів та інститутів, службових осіб у внутрішньо церковні справи богослужбового, канонічного, організаційного характеру та здійснювану в межах закону діяльність релігійних організацій. У свою чергу, релігійні організації не можуть втручатися у справи держави, її органів, виконувати будь-які державні функції, брати участь у виборах органів державної влади тощо.

Духовно-релігійна складова національної безпеки України – стан релігійно-церковного життя нації (її державно-церковних, міжцерковних та внутрішньо церковних взаємовідносин), що є чи за певних обставин може бути загрозою національним інтересам держави, стабільному розвитку суспільства, здійсненню прав і свобод громадян. Це стан захищеності життєво важливих духовно-релігійних інтересів українського народу (особи, груп віруючих, держави) від внутрішніх загроз і зовнішнього втручання та система суспільно-політичних заходів щодо забезпечення цієї захищеності [1, с.12].

Аналіз духовно-релігійної складової національної безпеки надає можливість визначити такі її основні

напрями:

- духовно-релігійна незалежність, яка насамперед означає самодостатню життєдіяльність усіх компонентів державно-церковних відносин, їхню спроможність відстоювати національні інтереси України як у внутрішньополітичному житті країни, так і на міжнародній арені;

- демократичність і стабільність духовно-релігійного життя у державі, що передбачає міцність та надійність державних, політичних і громадських інституцій, які покликані забезпечувати свободу віросповідання, стримувати дестабілізуючі чинники та гарантувати духовно-релігійні права і свободи кожного окремого громадянина, віруючої громади, церкви тощо;

- здатність до саморозвитку і прогресу, тобто природна спроможність до самодостатньої реалізації національних інтересів у духовно-релігійній сфері відповідно до змін, що відбуваються як в середині країни, так і в міжнародному житті.

Основними об'єктами духовно-релігійної складової національної безпеки України слід вважати:

- особу, її релігійні права й свободи;
- релігійні організації та характер взаємовідносин між ними;
- державу, її незалежність і територіальну цілісність, національно-культурну самобутність народів, що її населяють.

Головним суб'єктом складової духовно-релігійної безпеки є Українська держава, яка разом із традиційною церквою (церквами) здійснює цілеспрямовану політику в релігійній сфері, покликану забезпечити духовну єдність народу, стабільність та динамізм прогресивного розвитку всього суспільства.

Духовно-релігійна складова безпосередньо впливає і може суттєво підвищувати небезпеку можливих основних загроз національній безпеці України у найважливіших сферах життєдіяльності суспільства: політичній, економічній, соціальній, військовій, інформаційній.

Прагнучи побудувати демократичне суспільство, Україна проголосила своїми державотворчими принципами забезпечення права на свободу світогляду і віросповідання кожного громадянина. Держава взяла на себе зобов'язання сприяти здійсненню цього права, а також охороняти та захищати зазначені свободи особи. Задля реалізації такої державно-церковної політики, що базуватиметься виключно на ідеології миру, зміцненні національної єдності та захисті національних інтересів, слід вжити комплекс заходів щодо подальшого вдосконалення правової бази взаємовідносин держави і церкви, юридичного оформлення функціонування релігійних організацій в Україні, оптимізації державного управління у духовно-релігійній сфері, підвищення релігієзнавчої підготовки керівних кадрів органів державної влади та місцевого самоуправління тощо [2, с. 396].

Відповідно до ступеня важливості для суспільства і впливу на державну політику національні інтереси українського народу в духовно-релігійній сфері можуть бути умовно розподілені за трьома рівнями їхнього вияву, а саме: життєві, стратегічні та оперативно-тактичні.

Усвідомивши власні інтереси у духовно-релігійній сфері, країна має змогу узгоджувати їх з інтересами інших держав, йти на компромісні рішення в оперативно-тактичних питаннях, не поступаючись при цьому стратегічними та життєво важливими інтересами. Національний егоїзм, хоча й надає певні короткочасні переваги, але останні мають саме оперативно-тактичний характер, і у стратегічному плані можуть становити неабияку загрозу життєвим інтересам.

Реалізація національних інтересів у духовно-релігійній сфері можлива лише за умов, коли державно-церковна політика повною мірою узгоджується з практичними діями вищих керівних структур в інших галузях державного управління. Загалом стратегію реалізації національних інтересів у духовно-релігійній сфері можна визначити в таких аспектах, як: самозбереження, розвиток та експансії [2, с. 475].

Необхідною умовою соціального прогресу суспільства є постійне піклування владних структур щодо розвитку національної духовно релігійної сфери. Саме їхнє фахове, неупереджене й адекватне щодо поточної ситуації проведення державно-церковної політики найбільшою мірою виступає виразником і провідником національних інтересів українського народу. Якщо реалізація національних інтересів обмежена лише захистом наявної духовно-релігійної спадщини, то рано чи пізно нація опиниться на межі виживання. Іntenція до розвитку неминуче виростає з інтересів самозбереження, але тоді усвідомлення останніх знаходиться в іншій площині.

Духовно-релігійний суверенітет нації (на відміну від політичного, економічного, екологічного тощо) не має чітко визначених загальноприйнятих критеріїв оцінки і тому може помилково вважатися неактуальним. Але з огляду на історичну перспективу він є одним із найважливіших, бо знецінення самобутності народу, розмивання ідентичності нації, відсутність умов для повнокровного духовного розвитку суспільства неминуче призводить до виродження нації і самої держави. Україна значною мірою потерпає від того, що духовно релігійна сфера життєдіяльності суспільства не повністю національна, а поділена між Московією, Ватиканом та світовими центрами буддизму, ісламу та неоеккультами.

Значну загрозу духовно-релігійній складовій національної безпеки держави становлять міжконфесійні конфлікти – крайня форма загострення і зіткнення інтересів різних релігійних об'єднань. Такі конфлікти мають не лише релігійне, але й політичне підґрунтя. Вони характеризуються складним переплетінням причин, надзвичайним динамізмом, невизначеністю позицій учасників та обмеженістю конструктивних підходів до їх вирішення. Конфлікти впливають на свідомість та поведінку значної частини населення,

особливо на емоційному і побутовому рівнях, породжують суперечливі оцінки діяльності різних конфесій. При цьому чимало аргументів, які висувують учасники конфліктів, не завжди відповідають дійсності. Міжконфесійні конфлікти часто супроводжуються хуліганськими діями, груповими діями, що порушують громадський порядок, можуть призвести до масових заворушень та інших протиправних діянь, які загострюють соціально-політичний стан і підривають внутрішню стабільність держави [3, с. 77].

Основні напрями міжконфесійних конфліктів:

1. Міжправославний.
2. Етноконфесійний.
3. Православно-греко-католицький.
4. Між традиційними релігіями та неокультами.

Причини конфліктів:

1. Історичні корені, труднощі економічного характеру, політична нестабільність в державі.
2. Боротьба за вплив на процеси у державі, владу та культові споруди.
3. Не виважені та не професійні, а іноді й протиправні дії окремих представників влади, управління, місцевого самоврядування, ЗМІ, політичних партій та громадських організацій.

Також негативно впливає на духовно-релігійну складову національної безпеки держави деструктивна діяльність закордонних клерикальних центрів.

Закордонний клерикальний центр (клерикалізм - використання церкви для втручання у справи держави) – іноземне релігійне об'єднання, що має свої осередки в Україні, діяльність якого супроводжується розробкою механізму втручання у її внутрішні справи та іншими підривними спрямуваннями, що становлять загрозу національній безпеці.

Основні загрози, які може становити деструктивна діяльність закордонних клерикальних центрів:

1. Розробка механізму втручання у внутрішні справи України.
2. Розпалювання міжнаціональних та міжконфесійних конфліктів.
3. Підтримка автономістських ідей і сепаратистських сил частини населення України.
4. Використання релігійних організацій спецслужбами іноземних держав для проведення розвідувально-підривної діяльності.
5. Використання релігійних організацій екстремістськими угрупованнями для провокування акцій громадської непокори, масових заворушень, терористичної та іншої протиправної діяльності.
6. Поширення деструктивних ідеологій вченнями та діяльністю релігійних організацій.

На сьогодні в Україні набрав сили бурхливий процес творення нової моделі релігійно-церковного буття. Особливістю цього процесу є те, що він існує не лише за рахунок дії внутрішніх чинників, а й під впливом активної місіонерської діяльності закордонних релігійних організацій та центрів. Деякі світові релігійні центри розглядають нашу державу як своєрідну «білу Африку», а український народ – натовп безкультурних аборигенів без своєї історії, віри й традицій. Безумовно Україні потрібна інтеграція у світовий соціокультурний простір, але чому цей процес повинен нагадувати дорогу з одностороннім рухом?

Інтереси національної безпеки України вимагають призупинити ідеологічний тиск закордонних служителів культу на українських віруючих. Особливу небезпеку для національної державності України становить використання осередків неокультів спецслужбами іноземних держав та іншими закордонними організаціями для створення механізму втручання у справи нашої держави, збору конфіденційної інформації, розпалювання міжконфесійної та міжнаціональної ворожнечі та проведення інших протиправних дій. Щомісяця в Україну приїждять десятки груп місіонерів, проповідників, освітян тощо. Закордонні проповідники вміло використовують соціально-економічні труднощі в країні, недосконалість чинного законодавства в галузі міжнародних відносин, зокрема правового статусу іноземних громадян в Україні, та відсутність положення про обов'язкове повідомлення відповідних державних інститутів про створення релігійної організації [4, с. 83].

Складність економічної, соціальної, політичної та культурно-релігійної ситуації в країні, несформована правова база, порівняно низький рівень життя населення України, безконтрольне перебування на її теренах іноземних емісарів призводять до росту масштабів втручання у наші внутрішні справи нашої держави, намагання впровадження чужих цінностей, які далекі від української національної культури й традицій, дестабілізації міжконфесійної ситуації, руйнування систему народної освіти, поширення серед населення вірувань у псевдомедичні способи лікування, суттєвого ускладнення ситуації в державі.

Ідеологіям неокультів притаманне уявлення про те, що світ найближчим часом буде радикально змінено в результаті перемоги сил світла над силами темряви. Носіями добра є представники неокульту на чолі з керівником. Всі інші будуть або знищені, або не воскреснуть, або будуть підлеглі віруючим, які стануть елітою нового світу. Така перспектива може бути привабливим моментом для тих, кого не влаштовує життєве становище. Більшість новітніх культів, на відміну від традиційних релігій, розгортають активну пропагандистську діяльність. Кожен адепт неокульту відчуває себе місіонером, а тому адептами неокультів нерідко стають люди, які прагнуть до духовної чи релігійної активності, хочуть відчути свою значимість [5, с. 168].

Основними загрозами національній безпеці України від деструктивної діяльності неокультів, які становлять небезпеку для держави, суспільства та окремих громадян є:

1. Використання релігійного фактора як знаряддя втручання у внутрішні та зовнішні справи України, проникнення в органи законодавчої, виконавчої та місцевої влади та ЗМІ.

2. Поширення деструктивних ідеологій, що становлять загрозу духовності українського народу та суперечать загальнолюдським нормам.

3. Можливий вихід з-під контролю окремого войовничого культу, діяльність якого може призвести до загибелі людей, масових заворушень та терористичних актів.

4. Провокування та загострення конфліктів на релігійному і національному ґрунті.

5. Поширення впливу культів, діяльність яких супроводжується підривом громадського порядку, ушкодженням здоров'я і моральності населення. Використання спеціальних хімічних препаратів і апаратури, які надають можливості маніпулювати вольовою сферою людини. Загрози, переслідування, а в деяких випадках і фізичний тиск на тих, хто вирішив залишити культ, з боку його лідерів.

6. Використання релігійних організацій кримінальними структурами. Можливе відмивання через секти «брудних» грошей, отриманих злочинним шляхом, чи навпаки використання пожертв і навіть самих віруючих для протиправної діяльності. З огляду на це створює небезпеку поширення наркоманії. Деякі керівники неокультів використовують різні наркотичні речовини, вводючи своїх послідовників у залежність, що надає можливість маніпулювати віруючими та отримувати прибутки. Переважна більшість неокультів є або релігійними об'єднаннями, що звільняються від сплати податків з грошей, які надходять від пожертвувань, або громадськими організаціями, які не сплачують податків з членських внесків. З'являється можливість вести «бізнес», завдяки якому шахраї намагаються заробляти великі гроші, вводючи в оману людей. Нерідко представники релігійних та громадських організацій, зокрема неокультів, займаються під прикриттям статутної господарської незаконною комерційною діяльністю і не сплачують прибутків, отриманих від її проведення, а також під виглядом гуманітарної допомоги ввозять комерційні товари [5, с. 157].

Аналіз світового досвіду державно-церковних відносин свідчить, що надання державного статусу окремим церквам, а також відкрита і цілеспрямована протекціоністська політика стосовно них (на взірець Великобританії, Греції, Франції, Туркменістану, Узбекистану, Вірменії, Саудівської Аравії та деяких країн) суперечить українській ментальності й тому є несприятливою для нашої держави. До того ж така політика на українських теренах може спровокувати конфлікти на релігійному ґрунті, тиск міжнародних правозахисних організацій, а також введення санкцій щодо України деякими державами, насамперед США, що активно захищають інтереси релігійних об'єднань американського походження за кордоном з ідеологічних міркувань, вбачаючи в них інструмент духовної експансії, «експортування» американського способу життя та розробки механізму втручання у внутрішні справи інших держав. Законодавство та державна політика США не надають привілеїв ніяким конфесіям тому, що кожна з них не може бути традиційною для «країни емігрантів». Україна має традиційні церкви, що стали одним із носіїв національної культури, тому досвід США хоч і цікавий, але для нашої держави не має великого практичного значення.

Більш корисним для України є досвід державно-церковних відносин Німеччини, Австрії, Італії, Іспанії, Бельгії, Литви та деяких інших країн. Наприклад, російське та литовське законодавства запроваджують часовий ценз для надання особливого статусу релігійним організаціям, а Німеччина - кількісний. Італійський закон про церкву створює систему, що має три рівні для різних релігійних організацій, а особливий статус традиційним церквам надається шляхом укладання конкордату з державою. На відміну від італійського, законодавство Іспанії розрізняє чотири групи релігійних організацій, що суттєво відрізняються у правах. У Бельгії шість традиційних конфесій мають значні привілеї порівняно з іншими релігійними організаціями, в Австрії – дванадцять [6, с. 44].

Під час вдосконалення державно-церковних відносин в Україні потрібно використовувати позитивний досвід різних держав з протидії протиправній діяльності представників неокультів та протекціоністської політики щодо традиційних церков як носіїв національної культури, а особливо положення рекомендацій та резолюцій ЄС у зв'язку з європейською інтеграцією України. Доцільно також спрямувати зусилля на залучення коштів та інших можливостей ЄС для створення незалежних інформаційних центрів моніторингу діяльності неокультів [7, с. 298].

Висновки. Проаналізувавши та дослідивши використання спеціальних інформаційних технологій в духовно-релігійному житті держави, як загроза для національної безпеки України можна зробити висновок, що інформаційна безпека будь-якої держави забезпечується проведенням єдиної державної політики національної безпеки в інформаційній сфері відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм, системою заходів політичного, економічного, соціального, військового характеру, які є адекватними існуючим та потенційним загрозам і викликам національним інтересам особи, суспільства та держави в інформаційній сфері, а також наявним можливостям держави здійснювати управління ними.

Загрози інформаційній безпеці держави виявляються, контролюються, ліквідовуються та попереджаються системою державних органів котрі приймають та забезпечують реалізацію нормативно-правових актів, що регулюють питання захисту національної безпеки України у сфері використання інформаційних технологій та іншими суб'єктами інформаційної сфери.

Разом з тим, проведене узагальнення вітчизняного досвіду свідчить про те, що в останні роки

релігійний фактор додатково використовувався як знаряддя політичної боротьби. З огляду на це недостатня увага з боку органів державної влади і громадських організацій до проблем недостатнього правового врегулювання духовно-релігійних відносин може призвести до ситуації, коли держава може остаточно втратити наявні важелі впливу на представників духовенства та неоекультів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Петрик В.М. Державно-церковні відносини у контексті національної безпеки України: Зб. наук. пр. Української Академії при Президентові України. *«Реформування державної служби в Україні: стан, проблеми, перспективи»*. К.: Вид-во УАДУ, 1998. Вип. 2. Ч. 2. С. 95-97.
- 2.Остроухов В.В., Петрик В.М., Присяжнюк М.М. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): Підручник за ред. Є.Д. Скулиша. К.: КНТ, 2010. 776 с.
- 3.Сьомій С.В. Міжнародні християнські організації і безпека України: Монографія. К., 1999. 267 с.
- 4.Петрик В. М., Сьомій С. В. та ін. Нетрадиційні релігійні та містичні культи України: Навчальний посібник / За заг. ред. В. В. Остроухова. К: Росава, 2003. 336 с.
- 5.Петрик В.М., Ліхтенштейн Є.В., Сьомін С.В. та ін. Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України: Монографія / За заг. ред. З.І. Тимошенко. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. 331 с.
- 6.Петрик В.М., Остроухов В.В. Порівняльний аналіз законодавства Європи в контексті захисту духовно-релігійної безпеки держави, суспільства та окремих громадян від деструктивного впливу неоекультів. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2008. №2. С. 88-92.
- 7.Сьомій С.В., Петрик В.М. Деякі шляхи вдосконалення державно-церковних відносин із застосуванням європейського досвіду. Збірник наукових праць Донецької державної академії управління. Серія: «Державне управління». 2003. Т. 4. Вип. 21. *«Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами»*. С. 296-306.

REFERENCES:

- 1.Petrik V.M. (1998). State-Church Relations in the Context of National Security of Ukraine: Coll. Sciences. Ave. of the Ukrainian Academy under the President of Ukraine. [in Ukrainian].
- 2.Ostroukhov V.V., Petrik V.M., Prisyajnyuk M.M. (2010). Information security (social and legal aspects): Textbook ed. E.D. Skolisha. [in Ukrainian].
- 3.Seventh S.V. (1999). International Christian Organizations and the Security of Ukraine. [in Ukrainian].
- 4.Petrik V.M., Seventh S.V. and others (2003). Unconventional Religious and Mystical Cults of Ukraine.
- 5.Petrik V.M., Liechtenstein E.V., Semin S.V. etc. (2002). Modern and unconventional religions, mystical movements in the socio-political sphere of Ukraine: Monograph. [in Ukrainian].
- 6.Petrik V.M., Ostroukhov V.V. (2008). Comparative analysis of European legislation in the context of protecting the spiritual and religious security of the state, society and individual citizens from the destructive influence of the neo-occult. [in Ukrainian].
- 7.Seven S.V., Petrik V.M. (2003). Some ways of improving state-church relations with the use of European experience. Collection of scientific works of Donetsk State Academy of Management. Series: Public Administration. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.12.2019

УДК 342.733

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.22>

Горбань Євген Анатолійович,
аспірант юридичного факультету
Державного університету інфраструктури технологій
e-mail: gorbanea@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2998-7788>

ФУНКЦІЇ ТА ПІДСТАВИ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: АДМІНІСТРАТИВНИЙ ВИМІР

Спершу слід зробити такі висновки: під правовою основою розуміти правовий документ, що характеризує певну поведінку суб'єкта господарської діяльності, як протиправний та передбачає його форму та розмір відповідальності, а саме: закон та договір.

Ця підстава складається з чотирьох елементів – умов господарської юридичної відповідальності: а) факт господарського правопорушення, тобто порушення закону, умов договору, урядового договору тощо, що спричиняє збитки чи іншу шкоду на майнові права та інтереси потерпілого (кредитора). Господарське порушення є наслідком протиправної поведінки правопорушника. Це може бути дія чи бездіяльність, яка порушує правову норму, заплановане

Випуск 8. 2020

© Є.А.Горбань, 2020